

**Överraskningsattacker:
Sextdagarskriget - Jom Kippurkriget
en jämförelse**

Författare: Viktor Wallin

Antal ord: 7602

Lunds Universitet VT20

Abstract

The Six-Day War of 1967 and the Yom Kippur War of 1973 are two of the most important military altercations of the Arab-Israeli conflict. Both wars were started by surprise attacks by either side. In 1967 Israel surprised the arab nations and in 1973 the arab nations surprised Israel.

This essay is going to, both, analyse the deception and surprise performed in the wars separately and then make a comparison between the two. Sun Tzu's, Carl von Clausewitz's and Roberta Wohlstetter's theories about deception and surprise are going to be used as the theoretical framework for the analysis.

Before the analysis there is going to be multiple segments providing both empirical background and a description of the theoretical framework. Comparative analysis will be used to perform the analysis.

The purpose of the essay is to answer two questions:

- In what way was surprise and deception used during the Six-Day War and the Yom Kippur War?
- What similarities and differences can be found in the implementation of surprise and deception during the Six-Day War and the Yom Kippur War?

Keywords: Surprise, deception, Six-Day War, Yom Kippur War, Sun Tzu, Carl von Clausewitz, Comparative analysis.

Innehållsförteckning:

1. Inledning	s. 3
2. Bakgrund	s. 3-4
2.1 Sexdagarskriget	s. 4-5
2.2 Jom Kippurkriget	s. 5-6
2.3 Tidigare forskning	s. 6
2.4 Inspiration	s. 7
2.5 Avgränsning	s. 7
3. Teori	s. 7-8
3.1 Sun Tzu	s. 8
3.2 Carl von Clausewitz	s. 8-10
3.3 Roberta Wohlstetter	s. 10
4. Metod	s. 11
5. Material	s. 11-12
6. Analys	s. 12
6.1 Sexdagarskriget	s. 12-16
6.2 Jom Kippurkriget	s. 16-20
6.3 Jämförelse	s. 20
6.3.1 Likheter	s. 20-21
6.3.2 Skillnader	s. 21
6.3.3 Sammanfattning av jämförelse	s. 22
7. Slutsats	s. 22-23
8. Referenser	s. 24

1. Inledning

Sexdagarskriget och Jom Kippurkriget är två av de enskilt viktigaste händelserna i Mellanöstern efter andra världskriget. Dessa krig utkämpades mellan Israel och en koalition arabstater, under primär ledning av Egypten och Syrien, och inleddes båda två av överraskningsattacker. I det första kriget, sexdagarskriget, genomförde Israel en överraskningsattack med primärt fokus på det egyptiska flygvapnet, som inledning av den militära konflikten. I det andra kriget, Jom Kippurkriget, genomförde arabstaterna en överraskningsattack med syftet att återta landområden de förlorat till Israel under sexdagarskriget, som inledning av den militära konflikten (Aloni, 2019: 7-10 & Asher, 2009: 9-10).

Frågeställning:

- På vilka sätt användes överraskning och vilseledning under sexdagarskriget och Jom Kippurkriget?
- Vilka likheter och skillnader finns det i användningen av överraskning och vilseledning under sexdagarskriget och Jom Kippurkriget?

Denna uppsats fokus kommer vara på överraskningsattacker och den vilseledning som föranleder dem. De två fallen, sexdagarskriget och Jom Kippurkriget, kommer att analyseras utefter de teoretiska ramverk klassisk tidigare forskning inom området upprättat. Sedermera kommer en jämförelse mellan dem, utefter den föranledande analysen, att genomföras. Författaren anser att de två fallen utgör utmärkta objekt för såväl den separata analysen som jämförelsen dem emellan. Jämförelsen blir extra intressant på grund utav att fallen behandlar överraskningsattacker utförda av varsin sida från en av modern historias längsta konflikter. Att det endast är sex år mellan fallen möjliggör en än tydligare jämförelse mellan eventuella likheter och skillnader dem emellan.

2. Bakgrund

Bakgrunden kommer att bestå utav två delar. Först kommer en empirisk introduktion till de två fallen att ges. Därefter kommer den tidigare forskning som används som källor i analysen, samt bakgrunden att diskuteras. Därefter följer en kortare del om den tidigare forskning som

gett inspiration till uppsatsens frågeställning och ämne. Anledningen till valda avgränsningar kommer även att behandlas.

2.1 Sexdagarskriget

Sexdagarskriget utspelade sig från 5 juni 1967 till 10 juni 1967 mellan Israel och en koalition arabstater där Egypten och Syrien var de främsta aktörerna. Under månaderna som ledde upp till starten av Sexdagarskriget 5 juni 1967 skedde en kraftig upptrappning från båda sidor. En mängd hostila uttalanden kom från Egypten och Syrien gentemot Israel samt tvärtom och även ett antal militära rörelser som visade på att stridigheter kunde vara förestående genomfördes. Den relation mellan arabstaterna, Egypten och Syrien, som Israel tidigare trott varit svag visade sig vara intakt. Den stärktes sedan ytterligare av ett militärt avtal mellan Egypten och Jordanien, ett avtal även Irak anslöt sig till. Under de två dagar som ledde upp till attacken fick Israel besked av USA som är möjliga att tolka som klartecken för att attackera Egypten - samtidigt som Egyptens president Nasser uttrycker att en internationell intervention mot dess framflyttade militära positioner skulle ses som en krigsförklaring. På morgonen 4 juni ger Israels regering grönt ljus till attacker mot Egyptens flygvapen samt dess militära trupper på Sinai, dåvarande egyptiskt område längs Israels västliga gräns (Aloni, 2019: 7-22).

Israel hade redan i mars utformat en plan för hur en attack skulle gå till, trots att de inte förväntade sig något krig. Denna plan hette "Operation Focus" och byggde främst på att säkerställa övertag i luftrummet. Arabstaterna hade ett övertag i antal plan i flygvapnet och Israel såg detta som en risk gentemot både armén och israeliska städer. Därav önskade de ett kort krig på fiendemark där de hade fördel i luftrummet och kunde understödja sina marktrupper. "Operation Focus" gick på grund av det ut på att attackera, främst, det egyptiska flygvapnet och dess baser men även de andra arabstaternas för att erhålla numerisk fördel i luften under resterande del av kriget. Nästan hela det israeliska flygvapnet skulle delta i den viktiga inledande fasen av attacken. "Operation Focus" kunde initieras med 72 timmars förvarning och då även inkludera marktrupper, med 24 timmars förvarning som en ensam operation eller vid anfall som en försvarsattack (Aloni, 2019: 30-34, 43-46).

Israels militär var i högsta beredskap från och med Egyptens blockad av Tiransundet, som kopplar ihop Israel med röda havet, 23 maj, drygt två veckor före krigets inledning. Egypten och dess president Nasser vägrade flytta tillbaka sina positioner och uppmanade till krig. USA hade 1957 garanterat Israel fri rörelse genom Tiransundet, något de emellertid inte verkade önska agera för att upprätthålla. De hade däremot gett Israel klartecken för att själva attackera och därav kände sig Israel slutligen tvungna att föregå arabstaterna och själva inleda kriget. Sedermera beslutas det att "Operation Focus" skall äga rum under ett möte på kvällen 4 juni, där tidpunkten för dess inledning beslutas som 07:45 morgonen efter, 5 juni (Aloni, 2019: 51-57).

2.2 Jom Kippurkriget

Kriget av Israel, och Västvärlden, känt som Jom Kippurkriget, och av arabstaterna som Oktoberkriget inleddes under Jom Kippur 6 oktober 1973. Efter sexdagarskriget hade Egypten förlorat Sinaihalvön och Syrien Golanhöjderna till Israel. Arabstaterna såg väldigt negativt på ockupationen och dåvarande president i Egypten Gamal Abdel Nasser uttryckte hur de skulle "återta med våld det som togs med våld". Efterföljande president Anwar Sadat, från och med 1970, försökte med politiska medel finna en lösning kring Sinaihalvön med Israel. Detta lyckades emellertid inte och även han kom fram till att en militär konflikt krävdes för att snabba på processen. Egyptens militär hade däremot inte återhämtat sig från sexdagarskriget än och ett längre fullskaligt krig var inget som eftersöktes. Förstärkningen av militären gavs mycket fokus av Sadat och både Israels och den egna militärens styrkor och svagheter analyserades noggrant. (Asher, 2009: 9-10)

Israel hade fortsatt att förlita sig på de militära styrkor som fungerat så väl under sexdagarskriget och hade därav ett stort fokus på flygvapnet. I det ockuperade Sinai hade de byggt upp militära hinder och fästen längs med hela den västliga kusten som var närmast Egypten. De räknade med att detta tillsammans med Suezviken som låg däremellan skulle fungera väl som defensiv vid ett eventuellt anfall från Egypten. De trodde även att ett anfall inte skulle ske förrän ett starkt samarbete mellan arabstaterna var upprättat samt det egyptiska flygvapnet växt sig starkare än Israels (Asher, 2009: 10-11).

Egypten var väl medvetna om Israels styrkor och en lång period av förberedelser och planering krävdes därav för att försöka möjliggöra en framgångsrik attack. De nyttjade sina bundsförvanter Sovjetunionens krigsdoktrin som grund för sin taktik och anpassade denna för sin egna situation. Samtliga delar av attacken var djupt förankrade i den taktiska doktrin de arbetat fram och inget lämnades till slumpen. Taktiken byggde främst på utveckling av planer och militärt material som skulle möjliggöra att kunna ta sig över Suezkanalen och sedan genomföra en effektiv attack. Egyptens taktik gick ut på att genom en stark offensiv ta sig över kanalen för att sedan bygga upp ett starkt försvar på andra sidan, i syftet att kunna stå emot den stundande motattacken från Israel och behålla sina positioner. Attacken var främst koncentrerad till centrala Sinai, men de planerade även anfall i både norra och södra, alla samtidigt med liknande taktik. Offensiven bestod utav en mängd olika typer av militära trupper och maskiner men den mest betydelsefulla var de luftvärnskanoner de planerade att placera när de tagit sig över Suezkanalen. Detta då de skulle vara det största vapnet mot Israels motattack och dess viktigaste element flygvapnet (Asher, 2009: 10-12).

2.3 Tidigare forskning

Den tidigare forskning som utgör källorna till redogörelsen för de båda krigen uppgår totalt till fem verk. Tre behandlar Sexdagarskriget och två behandlar Jom Kippurkriget. De är utvalda både utefter sitt innehåll och sin reliabilitet. Sexdagarskrigets tre källor bestod utav Shlomo Aloni's "Six-Day War 1967: Operation Focus and the 12 hours that changed the Middle East", Michael Oren's "Six Days of War" och den svenska översättningen av Robert J. Donovan's "Six Days in June". Jom Kippurkrigets två källor bestod utav Dani Asher's "The Egyptian Strategy for the Yom Kippur War - An Analysis" och Yigal Sheffy's "Overcoming strategic weakness: The Egyptian deception and the Yom Kippur War". Sexdagarskriget krävde fler källor då de innehöll olika aspekter av det som önskade behandlas i analysen. De behandlade samtliga samma aspekter och överensstämde med varandra men innehöll olika detaljer. Vad gäller de två källor som användes för redogörelsen av Jom Kippurkriget användes Dani Ashers bok för att beskriva bakgrunden till kriget. Yigal Sheffys artikel stod ensam för den del av Jom Kippurkriget som redogjordes för i analysen. Sheffys artikel ansågs vara tillräcklig för att sammanställa Egyptens vilseledning och överraskning under Jom Kippurkriget. Detta då hans beskrivning av dess samtliga delar samt uppmärksammande av bristen på material anses göra den pålitlig.

2.4 Inspiration

Inspiration till uppsatsens ämne samt frågeställningar togs till stor del från Yigal Sheffys artikel. I artikeln beskriver han hur det inte har genomförts några egentliga jämförelser av Egyptens vilseledning/övertäckning under Jom Kippurkriget och andra övertäckningsattacker. Tack vare det skapades inspirationen till att jämföra Jom Kippurkriget och Sexdagarskriget. Därutöver har även två uppsatser av studenter på Försvarshögskolan agerat som inspiration till val av ämne och framförallt frågeställning. Dessa är "Övertäckning Vilka åtgärder krävs för att planera och genomföra en lyckad övertäckningsoperation?" av Marcus Hurtig och "Övertäckning - Vilka indikatorer påverkar?" av Lucas Axelsson.

2.5 Avgränsning

På grund utav uppsatsens önskade omfång har analysen av Sexdagarskriget och Jom Kippurkriget avgränsats till att behandla Israel samt den huvudsakliga aktören inom arabstaterna, Egypten. Författaren är medveten om att detta gör att viktiga aspekter inom krigen går förlorade, speciellt Syriens inblandning. Emellertid anses denna avgränsning vara det som möjliggör en djupare analys och jämförelse av de två krigen och slutligen resulterar i en mer intressant uppsats.

3. Teori

Övertäckning - vilseledning & underrättelsemisslyckanden

De teoretiska ramverken för uppsatsen kommer främst att bestå utav litteratur kring övertäckningens roll i krigföring och den vilseledning den bygger på. Den första grundläggande delen kommer att bestå utav Sun Tzus beskrivning av vilseledning i sitt nästan 2500 år gamla verk "The Art of War". Sedermera följer en längre redogörelse för Carl von Clausewitz tankar om övertäckning och vilseledning i sin bok "On War". Avslutningsvis kommer även en begränsad del av litteratur som berör den anfallna sidan och underrättelsemisslyckanden att skildras. Detta för att i analysen få möjlighet att på teoretisk grund undersöka vad som möjliggjorde att de anfallna blev vilseledda och sedermera övertäckade. Denna litteratur kommer att bestå utav Roberta Wohlstetters "Pearl Harbor: Warning and Decision". Samtlig litteratur som kommer att agera som teoretiskt ramverk är

mycket välkänd och har sedan dess uppkomst agerat som grundstenar för studier inom de ämnen de behandlar. De täcker även tillsammans den teoretiska grund som krävs för att möjliggöra svar på frågeställningen. Det är även av stor vikt att de teoretiska ramverken ger en god grund för både analysen och jämförelsen. Detta då det är problematiskt att garantera en källas reliabilitet. De teoretiska ramverken kan därmed underlätta en så objektiv analys, och speciellt jämförelse, som möjligt.

3.1 Sun Tzu

Sun Tzu beskriver hur all krigföring är uppbyggd på vilseledning. I början av sin förklaring kring detta beskriver han att vilseledningen kan innebära att få motståndaren att tro att armén inte är redo när den är på väg att attackera, att den är långt borta när den är nära och tvärtom. Vidare menar Sun Tzu att lockbeten som att bluffa att ens sida är desorganiserad skall användas för att sedan krossa motståndaren. Om motståndaren är lättretad skall det sökas reta upp denne, ge den exempelvis övertro på sig själv. Är motståndarens styrkor samlade skall de separeras och attacker skall ske där de är oväntade. Det är av största vikt att samtliga ovanstående samt vilseledningsmanövrar i allmänhet hemlighålls - då de leder till seger. Sun Tzu avslutar sin redogörelse för vilseledning med att fastställa att den befälhavare som lägger mest tid på, samt skickligast utformar, metoder att vilseleda motståndaren är den som segrar (Sun Tzu, 2012: 16-17).

3.2 Carl von Clausewitz

Carl von Clausewitz beskriver hur alla militära åtaganden har överraskning som sin grund. Syftet med överraskning är att skapa fördelaktiga förhållanden och överlägsenhet i avgörande delar av slaget. Fortsättningsvis är överraskningen inte enbart till för att skapa ett numeriskt övertag utan även för den moraliska effekt att bli överraskad har på motståndaren. Att överraska motståndaren bygger emellertid inte enbart på att en attack sker eller tidpunkten för den utan även hur den utförs och uppdelningen av styrkorna. Dessa aspekter är även viktiga vid försvar då överraskning kan spela en betydande roll även då (Clausewitz, 2012: 348-349).

Den överraskning alla militära aktioner, enligt Clausewitz, bygger på kan emellertid se väldigt annorlunda ut. Detta då typen av överraskningsaktion som är möjlig att genomföra skiljer sig åt beroende på vilken typ av militärt förhållande som skall genomföras. Därutöver

påverkar även både armens och befälhavarens egenskaper vilken typ av överraskning som är möjlig. Det som sätter grunden för all typ av överraskning är emellertid två saker: förtegenhet och fermitet. Det vill säga att det är av största vikt att först och främst hemlighålla planerna och sedermera att agera snabbt när de väl skall utföras. Detta även innebärande att dess motsats svaga principer samt vekhet omöjliggör överraskning (Clausewitz, 2012: 348-351).

Att överraska sin motståndare, trots dess grundläggande vikt, ger sällan de långtgående vinningar som tillönskas. Detta då överraskningen endast är en inledande, svår genomförd, del på ett, potentiellt, långt slag där många andra faktorer spelar in. Clausewitz beskriver vidare att det är synnerligen mer effektivt att nyttja överraskningselementet vid ett specifikt slag eller mindre militär aktion i jämförelse med ett längre krig. Det är alltså i taktiken inför en kortare militär aktion som planering för överraskning av sin motståndare kan generera stora resultat. Detta då de två grundprinciperna förtegenhet och fermitet blir svårare att förhålla sig till ju högre upp inom statens ledning besluten tas samt desto större armén som utför aktionen är. Förberedelser inför stora slag och krig sker under lång tid och besluten tas högt upp samtidigt som en stor armé kräver tid att förflytta sig. Mindre militära aktioner å sin sida kan det tas beslut om nära före dess början och om de endast håller på under ett kort antal dagar kan övertaget av överraskningen hålla i sig. Det är emellertid så att dessa mindre aktioner, även om överraskningen ger resultat, sällan har så stor inverkan på kriget i sin helhet. Erövringen av mindre strategiska mål är däremot något de kan vara effektiva i (Clausewitz, 2012: 349-351).

Fortsättningsvis förklarar Clausewitz hur överraskningens framgång inte enbart beror på om ovanstående kriterier uppfylls utan att även andra, för den utförande, opåverkbara faktorer kan spela in och förhindra en framgångsrik överraskning. Vidare anser han även att det är möjligt att effektivt överraska motståndaren vid ett större slag eller krig men att det är mycket sällsynt och att förutsättningarna för det oftast är utanför ens kontroll. Sedermera är det endast den som agerar väldigt genomtänkt och korrekt som kan bestämma motståndarens villkor och på så vis möjliggöra att effektivt överraska motståndaren. Om så inte är fallet och situationen missbedöms kan försöket till överraskning istället vara kraftigt ofördelaktigt och nästan säkerställa nederlag. För att kunna genomföra en effektiv överraskning behöver alltså

motståndaren vilseledas att tro att det som är förestående inte skall ske (Clausewitz, 2012: 351-354).

Då en offensiv aktion i sin grund är mer positivt inriktad än en defensiv är det generellt där överraskningen kan göra störst inverkan. Om det emellertid är så att båda sidor ämnar överraska sin motståndare är det den sida som utför det med mest skicklighet som erhåller störst fördel. Det är sedermera även så att den sida som erhåller den största moraliska vinsten av sin överraskning kan få stor möjlighet att segra även i förutsättningar som för denne är mycket negativa (Clausewitz, 2012: 354).

3.3 Roberta Wohlstetter

Roberta Wohlstetters bok, Pearl Harbor: Warning and Decision, är likt namnet förtäljer inriktad på attacken på Pearl Harbor. Trots detta är de analyser om det underrättelsemisslyckande attacken innebar från amerikanskt håll, och i synnerhet signal-brusförhållandet, applicerbara på underrättelsemisslyckanden i allmänhet. Boken innehåller flertalet intressanta aspekter kring varför USA blev överraskade, vad som gick fel och hur det går att försöka förhindra i framtiden. Det som emellertid är av störst intresse för denna studie är signal-brusförhållandet.

Signal-brusförhållandet förklarar hur den anfallna parten kan bli överraskad även om det finns en stor mängd underrättelseinformation och till och med varningar om den stundande attacken. Detta då det finns en så stor mängd information att det är väldigt svårt att urskilja vilken som är en riktig "signal" och varning och vad som enbart är "brus". Det kan ha förekommit en stor mängd information som kunnat vara en "signal" före attacken sker som inte var en, likt i fallet Pearl Harbor. Detta kan innebära att när en verklig "signal" och varning inkommer så tas den inte på allvar. Därutöver kan motstående sida mata in felaktig information i de system denne vet uppfångar informationen för att vilseleda. På så vis blir det väldigt svårt att avgöra när en attack är förestående även om informationen finns och det är därmed mycket svårt att förhindra att bli överraskad (Wohlstetter, 1962: 1-7, 391-393).

4. Metod

Uppsatsens syfte samt frågeställning går ut på att först analysera Sexdagarskriget och Jom Kippurkrigets element av överraskning och vilseledning separat för att sedermera genomföra en jämförelse. Fallstudiens analys inleds av separata analyser som har det teoretiska ramverket som sin viktigaste grund. Den efterföljande jämförelsen och sammanvägningen av de två fallens analyser utgör en huvudsaklig del av uppsatsen och kommer att vägledas av användandet av jämförande metod. Valet att använda jämförande metod är det som möjliggör utförandet av uppsatsens syfte och är en konstant del av uppsatsens samtliga delar. Att välja jämförande metod är naturligt med en uppsats uppbyggd på två fallstudier som slutligen skall jämföras.

5. Material

Till att börja med valdes tre välkända och allmänt uppfattade som pålitliga verk för att utgöra det teoretiska ramverket: Sun Tzu's "The Art of War" Carl von Clausewitz's "On War" och Roberta Wohlstetter's "Pearl Harbor: Warning and Decision". För att utgöra en pålitlig och lätthanterlig grund till uppsatsens ämne. Valet av resterande källor var inte lika självklart och kan möjligen få utstå kritik. Det finns en mängd olika verk som behandlar två så välkända konflikter som Sexdagarskriget och Jom Kippurkriget.

Inledningsvis skall de tre källor som valdes ut för att behandla Sexdagarskriget behandlas. Två av verken är skrivna av israeler och ett av en amerikan. Samtliga kan anses ha anledning att vara subjektiva i sina redogörelser, något det kan finnas skäl att ifrågasätta. Shlomo Aloni's verk "Six-Day War 1967: Operation Focus and the 12 hours that changed the Middle East" utgör ett av dessa. Det som emellertid gör att Aloni, trots sin troliga subjektivitet, kan anses trovärdig är att han är publicerad i en stor mängd vetenskapliga journaler samtidigt som hans redogörelse stämmer överens med de andra två verkens. Vidare är det andra verket "Six Days of War" skrivet av Michael Oren, även han israelit. Oren är däremot en amerikanskfödd israelit och tidigare israelisk ambassadör i USA. Därav kan även hans redogörelser ses som trovärdiga. Slutligen så är det tredje verket "Six Days in June" skrivet av Robert J. Donovan. Donovan var en amerikansk historiker som både erhöll en mängd priser och satt på prestigefyllda positioner.

Att samtliga författare till källorna om Sexdagarskriget möjligen kan ha en vinkel som framställer Israel i ett icke sanningsenligt ljus kan ses som problematiskt. Inriktningen på uppsatsen är emellertid att redogöra och analysera Sexdagarskriget från Israels synvinkel. Därav förefaller det sig så att andra källor är svåra att erhålla. Dessutom följer deras redogörelser den uppfattning som finns om Sexdagarskriget i Västvärlden.

Även de två verk som utgör källorna för redogörelsen av Jom Kippurkriget är skrivna av israeler. Detta kan anses vara än mer problematiskt än det är gällande Sexdagarskriget då redogörelsen för detta krig utgår från Egypten. Dani Asher's verk "The Egyptian Strategy for the Yom Kippur War - An Analysis" som står för bakgrunden överensstämmer emellertid med Västvärldens bild av kriget och den blir därför svår att ifrågasätta. Även Yigal Sheffy's artikel "Overcoming strategic weakness: The Egyptian deception and the Yom Kippur War" kan beräknas vara trovärdig. Detta då dess analys av Egyptens vilseledning under kriget är mycket mer mångsidig och för Egyptens del mer positiv än flertalet andra.

6. Analys

6.1 Sexdagarskriget

Israel hade redan under en tid före genomförandet av "Operation Focus" utfört aktioner som både understödde deras planering och bidrog till vilseledningen av Egypten. De hade ofta genomfört övningar med sitt flygvapen på morgonen där stridsflygplan flög mot den egyptiska gränsen. Detta för att undersöka hur lång tid det tog för Egypten att upptäcka dess närvaro. Därutöver hade de spanat innanför den egyptiska gränsen för att erhålla information som kunde underlätta planeringen vid ett anfall. Vid dessa flygningar hade de även utrustning som kunde upptäcka om de egyptiska radarsystemen uppfångade att de var där. Detta gjorde att de fann brister i radarsystemen och att det fanns rutter de kunde ta för att undvika att bli upptäckta. Därutöver hade de inte författat den exakta beskrivningen av planens huvudsakliga mål förrän strax före planen lyfte. Starttiden 07:45 (israelisk tid) valdes även för att det inte skulle vara en självklar tid såsom 08:00 eller vid solnedgången (Donovan, 1967: 105-106 & Aloni, 2019: 53-55).

Redan i den inledande fasen av vilseledningen som är beskriven ovan är det tydligt att de följer en, enligt både Clausewitz och Sun Tzu, viktig aspekt för att den skall vara framgångsrik, hemlighetsfullhet. Att i så hög utsträckning som möjligt undanhålla planerna för motståndaren är en grundläggande förutsättning för att framgångsrikt kunna överraska. Vidare går det även att hävda att de vilseledde Egypten genom att utnyttja signal-brusförhållandet med sina tidigare övningsflygningar. Dessa hade inneburit att Egypten var vana vid, och inte kände sig hotade av, åtminstone den inledande delen av attacken. Att det flög israeliska plan mot den egyptiska gränsen var inget ovanligt och att vid attackens tillfälle urskilja att det är en varning och inte en del av det vanliga bruset är problematiskt.

När attacken sedan inleddes hade det i planen vidtagits ett antal åtgärder för att förhindra att de israeliska planen skulle bli upptäckta av egyptiska radarsystem före de var framme vid sina måltavlor. För det första skulle det råda total radiotystnad, handrörelser var den enda tillåtna kommunikationen. Därav behövde operationen även ske när det fanns dagsljus. För det andra så flög de väldigt lågt för att flyga under radarsystemens uppfångningsområde. För det tredje flög planen antingen i västlig riktning mot medelhavet eller ner över röda havet mot sydliga Egypten före de ändrade kurs mot de faktiska målen. Därutöver fick de instruktioner om att de inte kunde förvänta sig någon typ av understöd om deras plan havererade på något vis. De skulle istället krascha på ett sätt som inte förstör för de andra planen eller använda utskjutningsfunktionen. Under inga omständigheter fick de stiga i luften och upprätta radiokontakt (Oren, 2004: 281-282 & Aloni, 2019: 53-55). Det är även här tydligt vilken vikt de lägger vid att hemlighålla operationen ända fram till det första vapnet avfyras. Därutöver inkluderas även Sun Tzus grund kring vilseledning om att motståndaren skall tro att situationen är den motsatta jämfört med sanningen. Detta då de flyger i andra riktningar än det slutgiltiga målet som en del i att förhindra att de blir upptäckta.

De israeliska stridsflygplanerna var dessutom, förutom deras stora skicklighet i grunden, väldigt influgna på just "Operation Focus". De hade tränat på hur operationen skulle utspela sig på uppbyggda versioner av de egyptiska flygbaserna. Därutöver hade de efter de tidigare övningsflygningarna redan genomfört delar av resan fram till dessa flygfält. Detta var möjligt då de hade kännedom om de olika baserna, flygplanerna och piloterna sedan tidigare,

information de erhållit genom SIGINT och en spion som fått viktig information från egyptiska generaler före han ertappades 1964. Israel å sin sida hade lyckats hemlighålla informationen om förberedelserna för operationen, endast ett fåtal ministrar hade underrättats. Egypten gjorde inte heller något för att dölja sina plan utan de stod utefter typ placerade på olika baser ute i det öppna, och var därav väldigt sårbara vid en attack. Detta gjorde att Israel kunde prioritera vilken typ av plan de ansåg vara viktigast att sätta ur spel (Oren, 2004: 283-284). Israel fortsätter även i ovan beskrivit sin hemlighetsfullhet där de även har lagt vikt vid att så få som möjligt skall ha vetskap om planen. Det efterföljer Clausewitz tankar om varför en kortare militär aktion har större möjlighet att lyckas med sin vilseledning eftersom färre behöver informeras om den.

Vid inledningen av Israels attack fanns endast fyra egyptiska plan i luften, samtliga obeväpnade. Egypten trodde att en Israelisk attack skulle ske vid solnedgången och hade därför redan genomfört sina flygningar och landat igen för att äta frukost, 30 minuter före Israels planerade attack (Oren, 2004: 283). Israels planering, och vad som kan anses vara vilseledning, i att de inte valde att attackera vid en självklar tid gav alltså utdelning. De attackerade när de inte var förväntade, grundläggande vilseledning enligt Sun Tzu.

I tiden runt attacken lyfte även två transportplan som hade flera högt uppsatta egyptiska generaler, en Sovjetisk representant och Iraks premiärminister som passagerare. Samtliga högt uppsatta inom Egyptens armé befann sig därmed antingen på ett av planen eller så inväntade dem dess ankomst. Israel befarade att dessa plan skulle upptäcka den stundande attacken, något de emellertid inte gjorde. De som upptäckte den var istället Jordanien som sände vidare ett krypterat meddelande till Egyptens försvarsminister. Egypten hade däremot dagen före ändrat sitt system för dekryptering, utan att informera Jordanien, och en sådan var inte möjlig att genomföra. Det gjorde dock ingen skillnad då samtliga ansvariga för att behandla och ta beslut om ett sådant meddelande var frånvarande, däribland försvarsministern. Flygvapnets underrättelsetjänst rapporterade även de om den stundande attacken men officerare som stödde Abdel Hakim Amer, högste befälhavare i militären och kritiker till Nasser, valde att ignorera varningarna. De extra minuter dessa aktioner gav Israel var ytterst viktiga för att bibehålla överraskningselementet och möjliggöra en lyckad

operation. Israel hade utlämnat sig själva och om de hade blivit påkomna före attacken hann inledas hade deras egna luftrum stått försvarslöst (Oren, 2004: 283-286).

Den väldigt välplanerade operationen möjliggjorde i stort sett konstanta attacker på såväl landningsbanorna som de oskyddade planen och de kunde därför genomföra en väldigt tidseffektiv attack. Detta samtidigt som de lyckades överraska med sin attack och stod utan motstånd från egyptiska styrkor. Att ett plan Amer befann sig på var tvunget att cirkulera över en av baserna och de egyptiska styrkorna därav inte vågade besvara med motattacker utifrån rädsla att träffa hans plan gjorde endast attacken än mer förödande. Slutligen så lyckades Israels "Operation Focus" på kort tid tillintetgöra nästan hela det egyptiska flygvapnet. Resultatet överskred Israels förhoppningar i alla möjliga avseenden och attacken spelade en avgörande roll för förutsättningarna i den resterande delen av kriget (Oren, 2019: 287-291). Attacken med flygvapnet hade därmed varit en mycket framgångsrik operation uppbyggd på vilseledning. Fastän Clausewitz framhåller att överraskning lämpar sig bäst under kortare stridigheter, likt denna, belyser han även hur sällsynt det är att sådana attacker för med sig stora segrar. Det är främst strategiskt viktiga punkter som kan erövrats på detta sätt. "Operation Focus" annihilering av det egyptiska flygvapnet kan anses endast vara en viktig strategisk punkt - men med dess grundläggande förändring av krigets förutsättningar får den även anses vara en av de som fört med sig en stor seger.

Flygvapnet var emellertid inte de enda som genomförde en överraskningsattack morgonen den 5 juni. Israeliska styrkor smög sig snart efter att flygvapnets attack inletts över den egyptiska gränsen. De inväntade med att öppna eld för att förbli obemärkta så länge som möjligt, något som fungerade. Egyptiska styrkor, såväl stridsvagnar som andra, misstog dem för att vara egyptier och de kunde fortsätta att avancera. Planen var att attackera på den plats där Egypten var som starkast, detta både för att det var den enda möjliga där de tagit sig över gränsen och för att det var det oväntade. De visste genom underrättelser de erhållit att Egypten trodde att en sådan aktion var en skenmanöver för andra attacker som skulle ske och kunde på så vis vilseleda dem. Trots att detta gjorde en överraskningsattack möjlig så skulle den inte lyckas utan kraftiga stridigheter. Detta var Israel medvetna om men genom forcering, tillsammans med överraskningsmomentet, lyckades de befästa positioner inne på Egyptens territorium för den fortsatta delen av kriget (Oren, 2004: 292-297). Även i denna mindre del

av operationen är det tydligt hur stor inverkan Israels vilseledning hade. De attackerade där de inte var väntade, överraskade sin motståndare, och erhöll ett positivt resultat. Därutöver utnyttjade de den moraliska effekt överraskningen har på sin motståndare.

I sin helhet följde Israel många viktiga principer för framgångsrik vilseledning och överraskning under sexdagarskriget. Likt Sun Tzu beskriver hur den som lägger mest tid på att planera vilseledningen av sin motståndare är den som segrar var Israel väldigt väl förberedda. De hade under längre tid planerat vilseledningen och attacken i sin helhet och i stort sett ingenting lämnades till slumpen. De två grundläggande principerna för att kunna överraska sin motståndare, som Clausewitz beskriver, förtegenhet och fermitet är till stor del signumet för Israels överraskningsattack, speciellt med flygvapnet. De vidtog ett antal åtgärder för att försäkra sig om att anfallsplanen och attacken i sig var hemlig ända fram till att den inleddes. Dessutom genomförde de attacken väldigt effektivt och dess mål var uppnådda strax efter att den hade börjat. Det kan därmed fastslås att Israel genomförde en välplanerad och mycket effektiv överraskningsattack utefter principer upprättade av viktiga författare inom studieområdet.

Det går emellertid inte att bortse från att Egyptens svagheter i sin allmänna organisation och system för att upptäcka varningar bidrog till attackens framgång. Därutöver fanns det element av tur som även de var avgörande för utfallet. Det tar dock inte någonting från Israels väl genomförda vilseledning då ett utnyttjande av fiendens svagheter är grundläggande för framgång samtidigt som, likt Clausewitz anser, allt inte kan ligga inom den vilseledande sidans kontroll.

6.2 Jom Kippurkriget

Bakgrunden till Egyptens utformning av sin överraskningsattack i inledningen av Jom Kippurkriget var att de ville vilseleda Israels system för tidig varning. Detta för att få möjlighet att förhindra Israels förmåga att genomföra en förebyggande attack samt försvaga deras militära styrka intill Suezkanalen. Hur denna vilseledning gick till och hur långtgående den var råder det däremot delade meningar om, detta då informationen kring kriget, och speciellt den inledande överraskningsattacken, undanhålls av båda sidor. Egypten har inte släppt någon information om hur deras vilseledning gick till och därav blir det komplicerat att

veta vad som planerades i förväg och vad som utfördes under kriget. Den information som ändå finns från egyptiskt håll är delvis motsägelsefull. Då Israel var de som blev vilseledda har även de undanhållit en stor mängd information. På grund utav denna avsaknad av information har analyser av den vilseledning och överraskning Egypten genomförde till stor del uteblivit, speciellt sett från Egyptens håll. Med det i åtanke är det problematiskt att framföra att en fullständig och sanningsenlig bild definitivt kan fastställas. Det går däremot att behandla och analysera de kända aspekter som agerade som vilseledning och bidrog till att en överraskningsattack var möjlig (Sheffy, 2006).

Egypten hade tre olika mål med den militära konflikt som skulle inledas av en överraskningsattack. För det första skulle de återupprätta sin heder efter nederlaget i sexdagarskriget. För det andra skulle de utnyttja sina militära framsteg för att tvinga tillbaka Israel till förhandlingsbordet gällande ockupationen av Sinaihalvön. För det tredje skulle det även verka till att få Israel att vara mer benägna att återlämna Sinaihalvön till Egypten. Målet var inte längre att återta hela Sinaihalvön genom militära stridigheter, då det både sågs som ouppnåeligt och icke nödvändigt. De ämnade istället med en effektiv överraskningsattack återta kontrollen över 9-12 kilometer land längs med Suezkanalen östra kust. Detta skulle både vara uppnåeligt med en sådan attack och vara tillräckligt för att uppnå sina tre mål (Sheffy, 2006). Det ovan redogjort för innehåller inget om hur själva vilseledningen i sig gick till. Däremot kan att planera att genomföra en överraskningsattack inte främst i syftet att vinna stora militära segrar, utan istället att erhålla en militärt strategisk punkt för att vinna segrar vid förhandlingsbordet vara en vilseledning i sig. Clausewitz beskriver hur en överraskningsattack lämpar sig bäst som en kort aktion för att vinna en strategiskt viktig punkt. Egypten följer detta genom att förändra sin plan från att återta hela Sinaihalvön till endast en del längs den västliga kusten. De anpassar därmed sin plan till den som har störst chans att lyckas samtidigt som de vilseleder, alternativt tvingar, Israel till att delta i ett krig på sin villkor.

Inför den inledande attacken genomfördes ett långt arbete för att ha svar på och kunna motverka Israels styrkor. Dessa inkluderade både luftvärnskanoner för att förhindra effektiva attacker av det israeliska flygvapnet när de egyptiska styrkorna tagit sig över på den östra sidan av kanalen - samt nya tekniker för att säkerställa att de i första läget kunde ta sig över

kanalen. Trots att dessa huvudsakliga problem ansågs vara delvis lösta räckte inte det. Om Israel skulle få vetskap om den stundande attacken i förtid skulle de ha möjlighet att genomföra förebyggande attacker med både flygvapen och andra trupper och på så vis förhindra att Egypten tar sig över kanalen och sedermera kan upprätthålla positionen. På grund av det krävdes det att Israel saknade vetskap om den stundande attacken och blev överraskade för att kunna erhålla ett positivt resultat (Sheffy, 2006).

Israel byggde upp sitt försvar på en stark underrättelsetjänst som skulle ge tidig varning om förestående attacker. Detta då en stor andel av dess militär bestod av reserver och dessa kräver tid för att mobilisera sig. På grund utav det var det även denna underrättelsetjänst som Egypten i första hand behövde vilseleda för att kunna lyckas med sin överraskningsattack. Det meddelande Egypten ville sända till Israels beslutsfattare och underrättelsetjänst var att "Egypten har ingen intention att gå i krig inom den nära framtiden". Detta gjordes med så enkla medel som att president Sadat uttalade sig på sätt om landets utrikespolicy som skulle visa på detta som att soldater stod och fiskade längs Suezkanalen samtidigt som anfallet inleddes. Dessa var emellertid endast en del i en större plan som sträckte sig månader före attacken. Den första delen av detta bestod utav kontinuerlig kommunikation om att så länge diplomatiska samtal fördes så skulle inte militära aktioner ens övervägas. Närmare inpå attacken hade det kunnat verka misstänkt att fortsätta försöka dölja de militära förberedelserna. Därför börjades det ges andra förklaringar till de militära rörelserna, exempelvis att en större övning var förestående. Dessa vilseledningsförsök var även uppbyggda så att alla delar av samhället visade på samma sak, att militär aktion inte ens övervägdes (Sheffy, 2006).

Det var emellertid inte enbart Israel som den kommande attacken doldes för. Egypten valde även att informera sin egen armé om att de förberedelser som ägde rum var för en större övning. De valde att vilseleda även sin egen armé då de inte visste hur långt, eller var, den israeliska underrättelsetjänsten sträckte sig. Därav vågade de varken försöka föra ut vilseledande information dit de trodde att det fanns läckor eller korrekt information till sin egen armé på grund av risken för läckor. Denna vilseledning skulle även stärka den helhetsbild de ämnat skapa i hela samhället och gentemot omvärlden. Ju fler som trodde och

agerade utefter att Egypten inte ville initiera militär konfrontation och att det endast rörde sig om en övning - desto större sannolikhet var det att även Israel trodde det (Sheffy, 2006).

Utefter ovanstående använde Egypten alla medel möjliga för att följa en av grundprinciperna för vilseledning, att hemlighålla sina planer från sin motståndare, i detta fall Israel. De satsade allt på ett kort med en långtgående vilseledning som var planerad för att inkorporera alla delar av samhället och inte lämna någonting till åt slumpen. Den bestod både av att dölja sina egentliga intentioner och av att framställa det som att verkligheten var tvärt emot den egentliga sanningen. Det följer fullt ut Sun Tzus grundläggande principer för vilseledning i syftet att kunna genomföra en oväntad attack.

Israels syn på risken för att bli attackerade av Egypten, och Syrien, dagen då kriget inleddes var att den för tillfället var låg. De visste att både Egypten och Syrien ville återta Sinaihalvön respektive Golanhöjderna men att Egypten var medvetna om sin militära underlägsenhet och inte skulle komma att attackera före den är åtgärdad och att Syrien inte skulle gå ut i krig utan Egypten. Det vill säga det fanns inget förestående hot för en attack från någon av arabstaterna. Israels system för tidig varning var även uppbyggt på fiendens intentioner i första hand och inte dess rörelser och förmågor. Med det i åtanke så följde Israel sitt vanliga system och anledningen till att en varning om den förestående egyptiska attacken inte kom var att de hade blivit vilseledda genom en förstärkning av deras redan etablerade bild av Egyptens intentioner (Sheffy, 2006).

Egypten hade alltså inte vågat försöka mata in felaktig information i Israels underrättelsetjänst, en aktion som annars kan ge goda resultat. De hade fortsatt att måla upp samma bild som Israel redan hade som uppfattning och som även varit sann före förberedelserna för attacken inleddes. På grund utav det blev det för Israel omöjligt att urskilja vad som var en varning bland det kontinuerliga bruset då samtlig information endast bekräftade deras redan etablerade uppfattning. Genom att bekräfta Israels bild av att Egypten ansåg sig vara för svaga för att ingå i militär konfrontation följde de Sun Tzus principer och använde det som lockbete för att ge Israel en övertro på sin egen makt. De fick Israel att känna sig säkra vilket gjorde attacken än mer effektiv och oväntad än om den enbart hade överraskat dem.

Under 4-5 oktober evakuerades sovjetiska representanter från både Egypten och Syrien, en händelse som kan anses vara uppseendeväckande och något Israel borde se som en klar varning. De uppfattade den emellertid som att den kunde tolkas som en varning men att det som ensam anledning inte var skäl nog för att tolka det som en sådan förrän det var för sent. Detta avslutande tecken på vad som skulle komma hindrade inte Egyptens vilseledning och dess arbete var slutfört när Israel blev överraskade av den inledande attacken (Sheffy, 2006).

Slutligen så kan Egyptens vilseledning inför sin inledande attack under Jom Kippurkriget anses vara primitiv och outvecklad. Den förefaller dock ha varit effektiv och avgörande för att Egypten skulle kunna inleda kriget på det sätt de planerat. Israels väldigt befästa tro om sakers tillstånd och dennes övertro på sin egen styrka, och speciellt dess innebörd för Egypten, kan anses vara den stora anledningen till vilseledningens framgång. Det var dock detta Egypten baserade hela sin vilseledningsoperation på och därav lyckades de med såväl planering som genomförande. Därutöver följde de principen om förtegenhet ända fram till att attacken inleddes. De följde däremot inte Clausewitz andra grundläggande princip, den om fermitet. Detta på grund utav av de genomförde större förberedelser under en längre tid vilka är svåra att dölja. Dessa föranledde även en större militär operation. Samtliga aspekter som Clausewitz menade försvårade vilseledningens och överraskningens framgång. Trots detta lyckades de hemlighålla sin stundande attack och uppnå sin önskade överraskning.

6.3 Jämförelse

Inledningsvis så är förutsättningarna för de båda överraskningsattackerna väldigt olika. Före Israels attack på Egypten är det en väldigt upptrappad stämning mellan de båda länderna och en militär konfrontation är väntad. Målet med Israels vilseledning blir därav att kunna överraska Egypten när attacken sker. Vad gäller den senare attacken av Egypten på Israel så råder inte alls samma stämning och för både Israel och omvärlden verkar en militär konfrontation vara osannolik. Egyptens vilseledning bygger därav på att bekräfta denna bild för att kunna överraska Israel när en attack väl sker. Att de även fick olika karaktär på grund av, i Sexdagarskrigets fall, Egyptens bristfälliga system för att erhålla tidig varning och svaga organisation och, i Jom Kippurkrigets fall, Israels övertro på sin egna överlägsenhet är

fastställt ovan. Det finns emellertid både likheter och skillnader i hur de två fallen nyttjade dess principer, samt följde, de teoretiska ramverken analysen utgick från.

6.3.1 Likheter

Både Israel och Egypten lägger väldigt stor vikt vid att hemlighålla den stundande attacken. Endast ett fåtal personer tillåts veta om planerna för de två attackerna, resterande ges, i Israels fall, ingen information alls eller, i Egyptens fall, felaktig information. Syftena för detta skiljer sig emellertid åt då Israel endast vill hemlighålla hur den strategiska planen för attacken ser ut medan Egypten vill hemlighålla att en attack kommer att ske.

De kan även båda anses använda sig utav signal-brusförhållandet för att förhindra upptäckten av dess stundande attacker, likt beskrivit ovan i analysen. Israel gjorde det däremot genom att skapa en rutin som liknade den kommande attacken medan Egypten bekräftade en accepterad bild som motsatte sig möjligheten till en attack - båda emellertid med avsikt att dölja vad som komma skulle.

Såväl Israel som Egypten utformade stora delar av sin vilseledning på Sun Tzus princip om att motståndaren skall tro att motsatsen till den stundande verkligheten är sann. Israel genomförde dock denna vilseledning på sådant vis att attacken kom vid en annan tidpunkt än Egypten räknat med samt att de dolde sina rörelser under dess inledning. Egypten å sin sida arbetade för att bekräfta Israels felaktiga verklighetsuppfattning flera månader före attacken för att en attack i sig inte skulle vara väntad.

Både Israel och Egypten hade utarbetat en väldigt välplanerad vilseledning som lämnade lite åt slumpen även om deras utformning av dessa skilde sig mycket åt. Detta medförde att de båda lyckades vilseleda den motstående sidan och överraskade denne när attacken väl inleddes. Vidare var såväl Israels som Egyptens mål med överraskningsattacken att erhålla en strategisk fördel i inledningen av kriget. De båda uppnådde detta även om det går att argumentera för att Israels framgångar översteg Egyptens på grund utav dess luftattacks oberäknat fördelaktiga utgång.

6.3.2 Skillnader

Egyptens taktik bakom sin vilseledning bygger till stor del på att bekräfta den bild Israel har om sin egna militära överlägsenhet och styrka, utefter Sun Tzus princip. Trots att Egypten inför Sexdagarskriget definitivt kan anses ha en övertro på sin militära kapabilitet är detta inget Israel utnyttjar i sin vilseledning. Denna för Egyptens vilseledning så grundläggande aspekt utgör en avgörande skillnad i de metoder som nyttjades i de två fallen.

Vidare följde Israel Clausewitz's syn på hur en framgångsrik överraskningsattack skall genomföras i högre utsträckning än Egypten. Detta då de fullt ut följde den andra huvudsakliga principen, den om fermitet. Israel agerade fort under kort tid medan Egypten genomförde längre förberedelser före sin attack. Detta påverkade emellertid inte utgången då Egypten lyckades hemlighålla sina förberedelser och även de överraska sin motståndare.

6.3.3 Sammanfattning - Jämförelse

Att två så olika uppbyggda överraskningsattacker har så många gemensamma nämnare inom de metoder som använts för att vilseleda sin motståndare är naturligt. Detta då vilseledningen i sig bygger på relativt få grundstenar och att det är implementeringen av dem anpassade utefter attackens förutsättningar som gör att de skiljer sig åt. De få aspekter som skilde de två attackerna åt gällande vilseledningens principer berodde främst på attackernas förutsättningar och utformning - inte på grund utav en skillnad i deras grundläggande syn på vilseledning.

7. Slutsats

I den analys och jämförelse som genomförts har det blivit tydligt att Israel och Egypten i varsina krig utförde framgångsrika överraskningsattacker tack vare välplanerad och utförd vilseledning. Båda attackerna hade många gemensamma nämnare gällande de typer av vilseledning som användes - även om utformningen av både vilseledningen och attackerna skilde sig mycket åt. De uppvisade två olika sätt att nyttja vilseledning vilka var på väldigt olika nivåer gällande dess komplexitet. Oavsett detta är de båda bevis på vilken stor inverkan vilseledning och överraskning kan ha på en militär aktions framgång.

Denna uppsats bör endast räknas som en början på jämförelsen mellan Israels och Egyptens vilseledning och överraskning under Sexdagarskriget respektive Jom Kippurkriget. Det finns väldigt mycket mer att analysera och jämföra. Om fler källor med egyptisk bakgrund kan erhållas kan det även utöka analysen ytterligare. Det kan även visa på om denna och många andra analyser av de båda krigen är objektivt genomförda eller inte.

8. Referenser

Aloni, Shlomo, 2019. *Six-Day War 1967: Operation Focus and the 12 hours that changed the Middle East*. Osprey Publishing

Asher, Dani, 2009. *The Egyptian Strategy for the Yom Kippur War: An Analysis*. McFarland.

Clausewitz, Carl von, mfl. 2012. *The Complete Art of War*. Start Publishing (e-bok).

Donovan, Robert. J, översättning: Palmstierna, Nils K., 1967. *Sex dagar i juni*. Wennerberg.

Oren, Michael, 2004. *Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East*. Presidio Press.

Sheffy, Yigal, 2006. "Overcoming strategic weakness: The Egyptian deception and the Yom Kippur War". *Intelligence and National Security*. 21(5): 809-828

Sun Tzu, mfl. 2012. *The Complete Art of War*. Start Publishing (e-bok).

Wohlstetter, Roberta, 1962. *Pearl Harbor. Warning and Decision*. Stanford: Stanford University Press.